

M é l t ó s á g o s U r a m,

midőn Méltóságod jóindulata és áldozatkész sége lehetővé tette azt, hogy Berlinbe kijöjjenek, abban állapodtunk meg, hogy a német viszonyokat általános irányító keretül vegyem igénybe tanulmányimhoz. Ilyen értelemben érdeklődési körömet nagyban általánosítottam. Talán tulságosan is. Arra el kellett készülnem, hogy esetleg sohasem jövök vissza Berlinbe. Itteni öt hónapomat úgy próbáltam tehát beosztani, hogy mint szakember és mint általános intelligenciával rendelkező ember is képjenek valamit.

Célkitűzésem tehát azt vonta maga után, hogy Berlint és környékét több oldalról megismerjem. Olvasgatás mellett a színházak és operák épp úgy szerepeltek programomon, mint a környékbe rendezett kirándulások - amennyire az idő engedte. Pillantig sem vonom kétségbe, hogy ezek bizonyos mértékig szoros értelemben vett szaktanulmányaim rovására mentek, de úgy gondolom, hogy még azoknak is hasznára váltak: Minden ember más szemmel néz és másként lát. Amikor és közigazgatási jogásznak szántam el magamat, akkor már a színházakban sem csak művészi élvezetet, hanem egyuttal technikai, tűzbiztonsági megoldásokat is kerestem. Jártam az utcán, hogy a közuti rendészetet lássam, a közlekedést tanulmányozzam és mi tagadás benne, elvetődtem Berlin legzüllöttebb Verbrecherviertelekjének korcsmáiba, hogy az erkölcsrendészet működésének avagy a biztonsági rendészet rajtacsapásának egy-egy aktusát elcsiphessem. Nem tagadom, riszkáns dolog volt és pech esetén nem lett volna kellemes, ha a pesti köruti sajtó állandó itteni képviselője nagy diadallal jelentette volna: "Leütöttek egy állami ösztöndíjast Berlin legzüllöttebb korcsmájában". A Polizei működéséhez eddig azonban másképp nem tudtam még hozzá kapcsolódni. Peters tanár úr ajánlónlásával holnap megyek a belügyminisztériumba. Talán sikerül mégis valamit elérnem. Amennyire könnyen ment egy népjól ti intézmény megtekintése, vagy egy adóhivatalban tett látogatás, annál nehezebb a polizeinál a gyakorlati közigazgatás rejtelseibe bekukkantani. Bár az is sikerült, hogy megnéztem a brandenburgi Landanstaltot, Proszország leghiresebb fegyházát padlástól pincéig, melynek rendszerét (új épület, építési munkálatai még most sincsenek teljesen befejezve) már kezdik az irodalomban brandenburgi rendszerként emlegetni.

A közigazgatás fentemlitett népjóléti (melyről a "Magyar Közigazgatás" január 29-i és február 5-i számában cikkeim is jelentek meg a szerkesztőség által megkivánt könnyed stílusban; méltóztassék esetleg elolvasni és mint ifjúkori bünt mindjárt meg is bocsájtani), pénzügyi, rendészeti ága mellett a közoktatás ügyet is figyelemre méltattam. Tanulmányoztam az egyetemi előadások szellemét a szemináriumok életét és adminisztrációját, melyekből itt-ott értékes összehasonlító következtetéseket lehetett levonni - nem mindig a hazai viszonyok javára. Tanügyi kalandjaim legérdekesebb része az u. n. Marx-Schule, melynek Neu-Köllnben levő két épületében elemi, szak, polgári és középiskolák foglalnak helyet érdekes tanítási metódussal és kommunista szellemmel. A hitler-rezsimnek, mint hallom, első dolga volt ezeknek a "remek" intézményeknek a becsukása. Különben már régebben ott lengett a Damokles-kard a fejük felett. Amennyiben Méltóságod nem látta ezeket az iskolákat, szóban készséggel be fogok számolni élményeimről, mivel két délelőtt ott voltam egy pár kollégistával az órákon.

Az általános keretek nem tudtak elszakítani teljesen szaktárgyamtól, bár némi ingás a könyvbeszerzések terén is mutatkozik. Vettem egy egész tömeg könyvet (fél koffer lett velük tele), melyek főként organizációs, üzemtechnikai és közüzemi, valamint racionalizálási munkák. Három legértékesebb darabnak tartom a Handbuch der Rationalisierung, Hippel: Öffentlichrechtliche Kreditinstituten és Kleiner Das Recht d. öff. Sparkassen címűeket. Csekély vagyonom nagy részét jöttem bele ezekbe a könyvekbe (a Hippel maga 24 márka volt, mert antiquarice nem kapható), de Méltóságod bölcs álláspontjára helyezkedve, azt mondtam hogy egyszer a könyvtár szaporitást is el kell kezdeni. Ez az alkalom pedig kedvezőnek mutatkozott: mégis olcsóbb itt megvenni, mint otthon.

Az egyetemen, mint vendéghallgató, Peters prof. kom-
umát és Übungjait, valamint W. Norden kollégiumát és ez utóbbi veze-
alatt álló Kommunalwissenschaftliches Institutot látogattam. Norden
mint hallom ízr., míg Peters erősen katolikus és centumpárti és t-
nap lett Abgeordnete a preuss. Landtagban. Peters prof. ajánlása foly-
sikerült összeköttetést létesítenem a Deutscher Sparkassen- und Giro
verband kezelésében álló Forschungsintitut és Lehrinstitut für das
kommunale Sparkassen und Kreditwesen adjunktusaival: Dr. Zachau- és Dr.
Sommerral, akik készséggel állottak rendelkezésemre, amit azzal hálál-
tam meg, hogy számukra néhány statisztikai adatot szállítottam és végül
a napokban a nyakukba akasztottam egy német cikket, amit állítólag nagy
"k" szséggel hoznak le a Deutsche Sparkassenzeitungban - két héten belül.
Ezt minden esetre nagy eredménynek tartom. Ha hónapokon keresztül nem
lettem volna velük jó viszonyban, semmiképen sem sikerült volna ezt a
kis ismertető cikket elhelyezni. Egyrészt, mert a magyar viszonyok cse-
kély mérete és nem tanulságos állapota semmiképen sem izgatja őket,
másrészt pedig mint a szövetség hivatalos sajtóorgánuma csak főleg a
német viszonyokkal foglalkoznak és túl vannak halmozva saját embereik
anyagával, az idegenekre pedig féltékenyek. Egy direkt német lapban ma
idegen szerző cikket elhelyezni, hacsak nem a szovejéről vagy esetleg
Angliáról szól, csaknem teljesen lehetetlen. Ezeknek az uraknak köszön-
hetem azt is, hogy kisiklasztottak témám általánosságából. Addig szóno-
koltak, míg rábeszéltek, hogy foglalkozzam a községi takarékpénztárakkal.
Ez is olyan nagy téma, hogy öt hónap alatt ezt sem intézem el, nem pedig
az összes nyilván. jell. hitelintézeteket. Sikerült megpuhítaniok és most
annyira vagyok, hogy otthon némi utánpótló kutatás után készséggel meg-
tudnék írni egy elég jó könyvecskét a községi takarékpénztári jogról.
Nem tudom, találkozónék-e ez Méltóságod helyeslésével ?!

A relativitás most is érvényesült: öt hónap hosszú idő,
nekem azonban rövidnek bizonyult. Egyrészt ezért, másrészt pedig azért,
mert Méltóságoddal érintkezésbe lépni nem tudtam és így nem tudhattam,
mi Méltóságodnak a szándéka, Parkas prof. urral és Tamedly ig. urral be-
szélve, végül is beadtam ösztöndíj iránti kérvényemet, melynek beadási
határideje február 20 volt és amelyben 1933/34-re berlini áll. ösztön-
díjat kérek. Ha ez Méltóságod helyeslésével találkoznék és a körülmé-
nyek is úgy alakulnának, akkor természetesen nem Berlinben akarnék megő-
regedni, hanem a nagy közüzemi központokba (Ruhrvidék stb.) utaznék le
egy-két hónapra. Ilyen esetekben ugyanis az ösztöndíjat köszpénzben ki-
utalják. Amennyiben a dolog sem Méltóságod helyeslésével, sem pedig az
Ösztöndíjtanács jóindulatával nem találkoznék, úgy a helyzet a viszo-
nyoknak megfelelően alakulna. Én természetesen míg Pesten vagyok, tovább-
ra is minden szabad időmet és munkaerőmet Méltóságodnak illetve a Mélt-
óságod vezetése alatt álló Közigazgatástudományi Intézetnek a rendel-
kezésére bocsájtom és remélem, hogy használhatónak fog bizonyulni.

Sok mindent szeretnék még írni. Nem akarom azonban lop-
ni Méltóságod drága idejét és bocsánatot kérek, hogy ennyi sokat locsog-
tam. Csak azért történt ez meg, mivel havi jelentéseket nem tudtam Mélt-
óságodnak küldeni.

Ujabb híreket s esetleg kifelejtett dolgokat újabb le-
vélben vagy pedig már szóban leszek bátor közölni Méltóságoddal.

Április elsején haza indulok Berlinből. Nem érek azon-
ban gyorsan haza, mert egy kis kerülővel szeretnék haza menni.

Levelem befejezéséül hálásan köszönöm Méltóságodnak
Tamedly igazgató uron keresztül hozzám intézett amarikai üdvözlését és
kérem Méltóságodat, fogadja részemről is legtiszteletteljesebb üdvöz-
letemet,

hálás tanítványa

Baranyi